

DIGITALNI ODGOVOR GRADSKOG MUZEJA VIROVITICA NA EPIDEMIOLOŠKE IZAZOVE: ONLINE NASTAVA I YOUTUBE KAO DRUGAČIJI OBLICI OBILJEŽAVANJA MEĐUNARODNOG DANA MUZEJA

NIKOLINA HEČIMOVIĆ □ Gradski muzej Virovitica, Virovitica

JASMINA JURKOVIĆ PETRAS □ Gradski muzej Virovitica, Virovitica

Uvod. Obilježavajući Međunarodni dan muzeja (MDM) 2020. godine, kojemu je tema bila *Muzeji za jednakost: različitost i uključenost*, Gradski muzej Virovitica (GMVT) pripremio je aktivnosti kojima je nastojao potaknuti korisnike na promišljanje o različitostima i specifičnostima određenih manjinskih skupina unutar lokalne zajednice. Aktivnosti su bile usmjerene na kulturne specifičnosti dviju skupina – Čeha i Židova, u Virovitici. S obzirom na ograničenja zbog epidemioloških mjera i neizvjesnosti pri realizaciji budućih programa, aktivnosti su provedene u digitalnom okruženju.

Obilježavanje MDM-a u online nastavi

Jedna od realiziranih aktivnosti bila je provođenje nastave etike u suradnji sa Strukovnom školom Virovitica, a tema nastavne jedinice bila je *Globalna etika i svjetski moral*. Realizacija aktivnosti ostvarena je u suradnji s nastavnicom etike Majom Kasapović i skupinom učenika 2.b i 2.c razreda. Nastavni sat izveden je na platformi *Microsoft Teams*, a obuhvatio je nekoliko segmenata. Učenicima su najprije poslani zadatci, a nakon njihova rješavanja dobili su informativne tekstove koji su se izravno odnosili na zadatke. Nakon uspješne realizacije nastavnog sata i analize rješenja rezultati su prikazani u obliku PowerPoint prezentacije koja je bila dostupna na društvenim mrežama Muzeja.

Uvodna aktivnost bilo je ispitivanje informiranosti učenika o samom pojmu muzeja, o GMVT-u i MDM-u. Postavljeno im je pitanje o njihovu angažmanu vezanome za posjećivanje muzeja i obilježavanje muzejskih obljetnica. Učenicima su poslani radni listovi s prvom serijom pitanja na koja su trebali napisati svoje odgovore, zatim su im poslani tekstovi o muzeju kao ustanovi, o GMVT-u i MDM-u.

U glavnom dijelu nastavnog sata učenici su bili potaknuti na promišljanje o vlastitom identitetu, nacionalnom, kulturnom i vjerskom, zatim o različitostima i percipiranju različitosti te o njihovim stajalištima glede prisutnosti i doprinosa pripadnika manjinske skupine (pripadnika židovske religije) njihovoj lokalnoj zajednici. Glavni je dio sata podijeljen na dvije cjeline. U prvoj su učenici bili usmjereni na percipiranje sebe, specifičnosti vlastitog identiteta, uočavanje obilježja zajednice čiji su članovi (razreda), a potom su potaknuti na promišljanje o prihvaćanju pripadnika drugih skupina (drugih razreda i drugih škola). Na kraju prve cjeline učenicima su postavljena pitanja kojima su potaknuti na razmišljanje o sličnostima i razlikama među pojedincima (učenicima) i pripadnicima druge nacionalnosti ili vjeroispovijesti. Time je univerzalizirano pitanje identiteta, sličnosti i razlika i usmjereno na specifično područje kulturnog identiteta. Valja spomenuti da je pritom nagoviješten i pojam multikulturalizma.

Druga cjelina bila je fokusirana na pripadnike židovske religije. Najprije su učenici pitanjima potaknuti na dohvaćanje prethodno prikupljenih informacija o Židovima i judaizmu, a kao mentalnom „pomagalu“ u prisjećanju pribjeglo se popularnoj kulturi. Nakon toga učenici su potaknuti na navođenje sličnosti i razlika među pripadnicima židovske i kršćanske religije radi detektiranja sličnosti moralnog okvira, kao i radi vrlo podudarnog razumijevanja Boga, čovjeka i svijeta. Također su potaknuti i na istraživanje života istaknutih i zaslužnih Židova. Na kraju cjeline provjerena je informiranost učenika o zastupljenosti pripadnika židovske, ali i drugih religija u lokalnoj zajednici i o njihovoj aktivnosti u društvu. Nakon odgovaranja na pitanja učenicima su poslani tekstovi o judaizmu i o Židovima u Virovitici, a tekst je obuhvatio i prikaz zastupljenosti Židova u stalnom postavu Muzeja.¹

Zaključno, učenici su potaknuti na promišljanje o globalizmu i globalnoj etici. Za domaću zadaću osmišljena su pitanja o ideji globalizma (uz navođenje primjera), učenici su potaknuti na promišljanje i procjenu mogućnosti realizacije ideja globalne etike te njihove održivosti i univerzalnosti u budućnosti. Potaknuti su i na razmišljanje o problemu privilegiranosti odnosno nadmoći. Učenici su svoja stajališta nastojali uvjerljivo argumentirati i potkrijepiti primjerima. Nakon obrade teme ponuđen im je pojmovnik s ključnim pojmovima i konceptima dotaknutima tijekom nastavnog sata.

Reakcije učenika na zadatke bile su pozitivne, a njihovu rješavanju pristupili su ozbiljno, ponudili su iskrene odgovore te uglavnom jasne argumente i živopisne primjere.

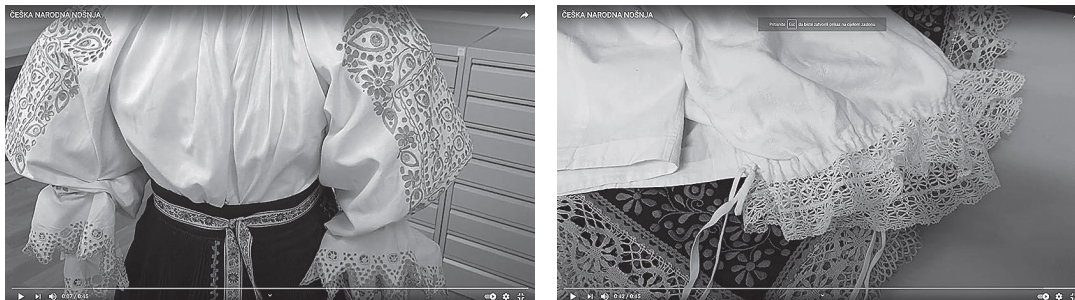
YouTube video kao način komuniciranja s virtualnim posjetiteljima muzeja

Druga aktivnost bila je usmjerena na predstavljanje češke nacionalne manjine prisutne i aktivne u Virovitici cijelo stoljeće. Početkom 2020., nakon obrade i pripreme za ulazak u čuvaonica, Zbirku narodnih nošnji virovitičkog

¹ U povodu obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta (27. siječnja) u GMVT-u je otvorena izložba *Nikad više*. Predstavljani su likovni i literarni radovi učenika osnovnih škola Virovitičko-podravke županije popraćeni izabranim djelima Likovnog odjela autora Ede Murtića iz ciklusa *Vrva la Muerte*. Umjetnički segment izložbe bio je dopunjen izlaganjima učenika Gimnazije Petra Preradovića o povijesti židovskog naroda i holokaustu, osmišljenima pod mentorstvom profesorice povijesti Ane Novosel Grgić, a na kraju otvorenja izložbe profesorica Katoličke klasične gimnazije s pravom javnosti u Virovitici Andrea Fadljević uzvanicima je pročitala psalam 102. iz Svetog pisma kojim je nagoviještena nada u bolju budućnost.

Cilj izložbe, čiji su autori predsjednik Židovske općine Virovitica Željko Weiss, profesorica Katoličke klasične gimnazije s pravom javnosti u Virovitici Andrea Fadljević i kustosica Kulturno-povijesnog odjela GMVT-a Nikolina Hečimović, kao i aktivnosti kojima je izložba dopunjena i zaokružena, bio je senzibiliziranje javnosti na katastrofalna stradanja židovskog naroda u prošlosti te podsjećanje na prisutnost pripadnika tog naroda u lokalnoj sredini koji je zastupljen i u novome stalnom postavu *Drveno doba*.

Usporediti: Kulej, M. (ur.), *Drveno doba*, katalog stalnog postava, Gradski muzej Virovitica, 2020: 170-171.

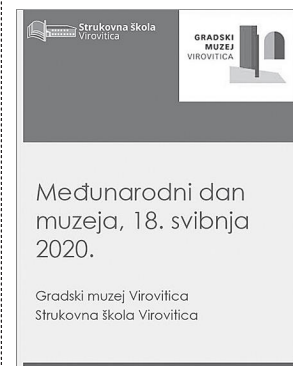
muzeja obogatila je vrijedna donacija tekstilne građe Čeha. Njihova dostupnost i vidljivost u našoj zajednici, kao i unutar šireg kruga posjetitelja, ostvarena je u obliku videozapisa. Muzejski YouTube kanal i mrežne stranice poslužile su kao platforme preko kojih smo se obratili publici. Cilj nam je bio pokazati zanimljivu novu akviziciju (komplet narodne nošnje), bogato urešenu ručno izrađenim detaljima, ali i potaknuti sugrađane na darivanje predmeta i izvan okvira tradicijske nošnje podravske Slavonije. Relativno kratkim vizualnim materijalom (kraćim od minute) željeli smo demonstrirati „drugačiju” narodnu nošnju od relativno poznate tradicijske nošnje Virovitice i virovitičkih sela.

Riječ je o dijelu kompleta ženske narodne nošnje koji se sastoji od donjeg rublja – bijele podsuknje i gornjeg dijela, te bluze s čipkastim rukavima, i odjeće – gornje košulje s bogato izvezenim rukavima, stražnjeg dijela crne suknje i prednjeg dijela – pregače sitnih nabora s ručno izrađenom čipkom. Bogato obiteljsko nasljeđe sačuvano kod Irene Kralj rođ. Kristek darovala nam je gospođa Iralda Fidušek, Virovitičanka koja čuva uspomenu na baku Mariju Kristek, vlasnicu nošnje donesene iz okolice Brna sredinom 20. stoljeća. Prvobitnu funkciju svečane odjeće preuzeo je vizualni odjevni predmet kojim je naglašeno podrijetlo i uspomena na domovinu. Dijelovi koji osobito obilježavaju nošnju jesu plosni vez i šupljika, šlinga na rukavima te na rubovima suknje i pregače. Osobitost su i ručno izrađena tzv. *dorset* dugmeta, koja su se nakon industrijske revolucije, sve do 1920-ih godina, nastavila ručno izrađivati u slavenkim zemljama, posebice u Češkoj.

Muzejske zbirke virovitičkog muzeja obogaćuju se predmetima koji čine dio nacionalnog identiteta kako domicilnoga, tako i manjinskog stanovništva.² Poticanje na čuvanje raznolikosti kultura lokalne sredine dio je zadaće kojom ostvarujemo jednu od misija – dostupnost svim korisnicima. Češka manjina u Virovitici dobro je organizirana te od 1919. okuplja Virovitičane u Češkoj *besedi*. Njegovanje jezika, plesa i običaja Čeha bilježe se i u Muzeju radi doprinosa interkulturalnom dijalogu i uključivosti manjinskih zajednica u virovitičku povijest, sadašnjost i budućnost.³ Češke i hrvatske narodne nošnje, koje pokazuju različitosti tradicijskog odijevanja ipak spajaju skupine stanovništva jedinstvenom predanošću ručnom vezu, sličnim detaljima i jednakoj ljepoti narodnog izričaja. Darovanom narodnom nošnjom upotpunjen je kulturni mozaik zajednice, a donacija je poticaj za daljnje dopunjavanje i proširivanje istraživanja češkog utjecaja u povijesti Virovitice.

Zaključak. Navedenim aktivnostima GMVT je približio publici dio svog djelovanja koji se odnosi na očuvanje povijesne i kulturne baštine, kao i na istraživanje baštine, usmjerivši se time na kulturne specifičnosti manjinskih skupina koje žive unutar lokalne zajednice. Provedenim aktivnostima Muzej je nastojao osvijestiti javnost o postojećim, ali nedovoljno vidljivim različitostima i potaknuti pripadnike zajednice u kojoj djeluje na uključivost, dijalog i brigu o baštini. Na taj način ustanova prakticira svoju zadaću istraživanja, prenošenja informacija i predstavljanja baštine radi povećanja razine obrazovanja i većeg doprinosa razvoju društva uopće.

Iskustvo prikazivanja muzejskih sadržaja publici *online* i pronalaženje novih načina komuniciranja usmjerilo je promišljanje, planiranje i djelovanje muzealaca prema novim kanalima, novim korisnicima i drugačijim pristupima odabiru, istraživanju, vrednovanju i komuniciranju muzejskih predmeta i muzejskih aktivnosti u budućnosti. Pozitivne reakcije korisnika djelovale su poticajno – uslijedilo je planiranje i provođenje brojnih drugih *online* aktivnosti, od stvaranja virtualnog muzeja s prikazom odabranih predmeta iz stalnog postava do snimanja virtualnih šetnji i kratkih priloga o slojevitom i kompleksnom procesu stvaranja i postavljanja izložbe, u kojima su sažeto prikazani poslovi kustosa, restauratora tehničara i muzejskog tehničara. Osaženi i ohrabreni potporom struke i publike, djelatnici GMVT-a nastaviti će što kvalitetnije ispunjavati muzejske zadaće komunikacije u digitalnom okruženju. Iako ne postoje ni metoda ni medij koji bi mogli zamijeniti neposredan kontakt posjetitelja s muzejskim predmetom, dostupnost muzejskih sadržaja oku i umu virtualnog posjetitelja u vremenu u kojemu je fizički kontakt postao tabu uistinu je iznimno važna.

sl.1. Plakat za Međunarodni dan muzeja (MDM) 2020. godine, kojemu je tema bila *Muzeji za jednakost: različitost i uključivost*

sl.2. Plakat, suradnja Gradskog muzeja Virovitica i Strukovne škole Virovitica za Međunarodni dan muzeja 2020.

sl.3.-4. Videozapis s prikazom češke narodne nošnje iz Etnološkog odjela GMVT-a

2 Početna etnografska istraživanja o prehrani, govoru i narodnoj nošnji Čeha u Virovitici zabilježena su 2007. te su prepoznata kao sastavnice identiteta lokalnog stanovništva (Jurković, 2007:58).

3 O djelovanju Čeha u Virovitici i stvaranju kulturnog kruga više u: Herout, 2016.

LITERATURA

1. Herout, Vjenceslav. *Jan Nepomuk Vlašimsky*. Virovitica, 2016.
2. ICOM-ov *Etički kodeks za muzeje*. Sarajevo – Zagreb, 2007.
3. Jeknić, R. „Multikulturalizam, interkulturalizam i interkulturalni dijalog u kontekstu europskih integracija”. Zbornik radova *II. Međunarodna konferencija Bosna i Hercegovina i euroatlantske integracije – Trenutni izazovi i perspektive*, god. 2, br. 2, sv. II. Bihać: Pravni fakultet Univerziteta u Bihaću, Centar za društvena istraživanja Internacionalnog Burč univerziteta, 2014: 1037-1055.
4. Jurković, Jasmina. „Češka manjina u Virovitici”. *Zavičaj*, časopis Ogranka Matice hrvatske u Virovitici, 21-22 (2007): 56-59.
5. Kulej, M. (ur.). *Drveno doba*, katalog stalnog postava. Gradski muzej Virovitica, 2020.
6. Vukić, L. *Multikulturalizam kao ideologija*. Diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2012.

MREŽNE STRANICE

1. Etika 2, *Raznolikost kultura – dodatni digitalni sadržaji*, eSfera. <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/50817f18-aa76-47e3-ac4e-537fa64ec7cb/>
- International Museum Day*, ICOM, <https://icom.museum/en/our-actions/events/international-museum-day/>
2. *Judaizam*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža”, 2020. (pristupljeno 13. svibnja 2020.) <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29433>
3. *Kulturni identitet*. Proleksis enciklopedija, mrežno izdanje (pristupljeno 11. svibnja 2020.). <https://proleksis.lzmk.hr/511/>
4. *Multikulturalizam*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža”, 2020. (pristupljeno 11. svibnja 2020.). <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42380>
5. *Međunarodni dan muzeja 2020*. Muzejski dokumentacijski centar, <https://www.mdc.hr/hr/mdc/skupovi-manifestacije/medunarodni-dan-muzeja/>
6. *PAJTAŠ, Adolf*. Židovski biografski leksikon, mrežna verzija (pristupljeno 13. svibnja 2020.). <https://zbl.lzmk.hr/?p=1513>
7. Weiss, M. *Iz povijesti Židovske općine u Virovitici*. El Mundo Sefarad, mrežna stranica (pristupljeno 13. svibnja 2020.). <http://elmundosefarad.wikidot.com/iz-povijesti-zidovske-opcine-u-virovitici>

Primljeno: 17. lipnja 2021.

RESPONSE OF VIROVITICA MUNICIPAL MUSEUM TO THE EPIDEMIOLOGICAL CHALLENGES: ONLINE TEACHING AND YOUTUBE AS A DIFFERENT FORM IN WHICH TO MARK INTERNATIONAL MUSEUM DAY

Commemorating IMD 2020, the theme of which was *Museums for Equality: Diversity and Inclusiveness*, Virovitica Municipal Museum prepared activities by which an endeavour was made to encourage users to think about diversities and the specificities of certain minority groups in the local community, specifically, Czechs and Jews in Virovitica. The activities were carried out in digital environment: the first activity, which focused on increasing awareness of the presence of the Jewish minority in Virovitica, was conducted using the platform MS Teams, as part of the instruction in Ethics in association with the Virovitica Vocational School, in the context of the syllabus unit *Global Ethics and World Morality*.

The second activity was aimed at presenting the Czech ethnic minority in Virovitica, by depicting valuable donations of textile material that after processing and preparation for entry into the storeroom enriched the Collection of Folk Attire of Virovitica Municipal Museum by videos published on YouTube. With these activities the museum allowed the public to become more familiar with part of its work, that related to the preservation of the historical and cultural heritage, as well as heritage research. The museum endeavoured to increase the awareness of the interested public about diversity and foster inclusivity, dialogue and care for the heritage.

sl.5. Gradski muzej Virovitica je bio zatvoren za posjetitelje, ali dostupan u virtualnom okruženju